

Conan Doyle, az okkultista

London, szept. 27. Conan Doyle, a kiváló angol regényíró az újabb időben már teljesen az okkultizmus szolgálatába szegődött és hirdeti a halál utáni élet lehetőségét. Nemrégiben cikket írt a „The Fortnightly Review”-ben és azt próbálja bizonyítani, hogy elhunyt írók haláluk után médiumok közvetítésével befejezték félig kész hátrahagyott munkájukat.

Az egyik ilyen eset — Conan Doyle szerint — még 1873-ban történt, amikor is Charles Dickens „Edwin Drood” című elbeszélését fejezte be. A médium James nevű munkás volt, aki egy nyomdában dolgozott. Szorgalmas, józanéletű, viszársalásra, csalásra képtelen embernek ismerték. A spiritizmusról nagyon keveset hallott, egyszer azonban résztvett egy háziasszony által rendezett szeszanszon, transzba esett és ebben az állapotban néhány sort írt az előtte fekvő papírra. Charles Dickensnek üzenetét írta le, aki kijelentette, hogy őt fogja felhasználni művének befejezésére.

Az elbeszélés írása 1872 október 15-én kezdődött meg. A médium minden este hét óra felé visszavonult szobájába, íróasztala elé ült és így várta, hogy transzba essék. Nyilatkozata szerint ilyenkor úgy érezte, hogy egy alak, valószínűleg maga Dickens, szomorú arckifejezéssel, tenyerébe hajtott fejjel ült mellette és az mondja a szavakat, amelyeket leír. Amikor felébredt, az íróasztal körül a földön, széken, teletírt papírlapok hevertek.

Mikor azután az elbeszélés befejeződött, szakértők megvizsgálták a kéziratot és úgy találták, hogy annak stílusa bár hasonlít Dickens írásmódjához, de annál laposabb, szintelenebb. Ha azonban a médium által írt részek egyes fejezeteit összehasonlították Dickens munkáinak egyes fejezeteivel, akkor ezek meglepő hasonlóságot mutattak.

Feltehető, hogy James sokat foglalkozott Dickenssel, annak műveit behatóan olvasta, viszont műveltségét és képességeit tekintve, mégis hihetetlennek látszott, hogy ezeket a részleteket ő írta volna.

A másik, amire Conan Doyle hivatkozik, Oscar Wilde egyik elbeszélése, a „Both Sides of the Door”, amelyet Dowden nevű asszony közvetítése mellett mondott volna tollba. Ebben az elbeszélésben ilyen részletek vannak:

Mostani állapotomban is érzem, hogy a világ van nappal és éjszaka, és hogy az emberek velnek és aratnak és hogy az almazöld hajnalderengést a biborpiros napnyugta követi. A tavasz minden évben ráborítja zöld fátyolát a világra és a rozsdavörös ősz ragyogó pompájában kigunyolja a sárga holdat. A csipkeróza virágai, mint fehér ködfátyol borul a tájra és ha virágai elhalnak, — akkor vérpiros gyümölcseivel ajándékozza meg az emberiséget.

Teljesen Wide Oszkárnak szindus, válsztekos stílusa.

A költőnek keserű humora nyilatkozik meg a következő sorokban:

„Az élet legunalmasabb élménye a halál. Azaz talán házasan lenni ugyanilyen”.

Vagy pedig a következő sorok: „Megállj, rettenetes, hogy irsz! Olyan az írásod, mint a kereskedő, aki már nem árul fűszert, mert a költészetre adta magát”.

A szövegnek a leírása olyan gyorsan történt, hogy szinte lehetetlennek látszik minden utánzás és érdekes tünet, hogy az írásjelek, a vesszők, gondolatjelek alkalmazása is teljesen Wilde Oszkár sajátos szokásait mutatják. Sokszor olyan előzményekre céloz, olyan szerzőket emleget, bírál, kiket Dowden asszony nem ismerhetett.

— Nem hiszem azt, — mondja Conan Doyle — hogy itt bármilyen visszaélés, vagy csalás lehetséges volna. A Wilde

UJ KELET

Oszkár-féle bizonyítékot erősebbnek tartom mint Dickensnek az esetét.

A harmadik bizonyíték Jack Londonnak az esete. Az angol írónak olyan sajátos stílusa, annyira /ogyéni kifejezőmódjai voltak, hogy minden csalást, utánzást könnyen le lehetne leplezni. A közvetítő jelen esetben egy magas műveltségű, materialista gondolkodású nő volt és így nem lehet fel, hogy ő maga írta volna a materializmus ellen szóló sorokat. Ime néhány mutatóvány Jack London diktálásából:

„Itt vagyok, élek, érzem, hogy én vagyok és mégis azt hiszem, hogy amit mondok, amit írok, mégsem lesz képes személyazonosságomat bizonyítani”.

„Lélek vagyok, élő lélek, követem a materializmus nyomait és a tévedések ködében bolyongok”.

„Felébredtem. Álmodtam? Biztos vagyok benne, hogy álmodtam. Beleálmodtam magamat az örökkévalóságba. Erőim visszatérnek, tudok gondolkodni. Üdvözlöm régi agyvelőmet, mint a viszárszert jóbarátot. Tapogatózom. Földi

valóság vett körül. Küzdöttem ellene. Nem volt semmi cél előttem. Az egyetlen cél, amelyet kitűztem, elértem. Hiába töreksem földi nyelven kifejezni magamat, tapasztalataimra nem találtam meg a kellő kifejezéseket”.

Mikor azt kérdezték tőle, hogy mivel foglalkozik a másvilágon, azt felelte:

„Az elveszetteket és feltévedetteket vezetem, akik olyanok, mint én voltam, amikor jöttem. Az a dolgom, hogy megmutassam nekik az utat, amelyen én nem akartam haladni”.

Majd így szólt:

„Ezek az üzenetek Jack Londontól, az elátkozott lélektől vannak, aki elszakítja magát a materializmus poklától. Az örök előretörésnek vagyok a katonája”.

— Azt hiszem, — fejezi be cikkét Conan Doyle, — különösen Jack London és Wilde Oszkárnak az írásai olyan erős bizonyítékok, amelyek nekünk adnak igazat, akik a tulvilági megnyilatkozásokban hiszünk. A kételkedők bizonyára ezeketán nagyon el fognak gondolkozni.

Megszerkesztették a robot-orvost, aki az elaltatott beteg felett őrködik

Már többször beszámoltunk a Telexoxnak elnevezett amerikai gépműről, aki azóta már keresztnevét is megkapta és most Herbert Telexox névre hallgat. Amióta Telexox urat bemutatták az egyik newyorki kiállításon, amint beült vizet forral és egyéb hasznos háztelendőket végez, számos gépészmérnöki laboratórium, amely foglalkoztatás híján csak tengődött, pompásan fellendült, mert teljes üzemét Telexoxoknak a gyártására rendezte be. Így nagyban gyártanak már robot-telefonkezelőket, robot-mannequine-okat, azonkívül robot-rendőröket, éjjeli őrköket is. Eddig csupán a csapaki őrséget váltották életre, mert csak a robot-proletáriátus hadseréget állították elő.

Most azonban egy marylandi egyetemi tanár megkonstruálta az első gép intellektuálisát is.

Megszerkesztette a robot-orvost! Természetesen meg kell mondanunk, hogy a mechanikus orvos tevékenysége igen korlátozott. Nem látogatja meg lakásukon a betegeit, nem vizsgálja meg őket, nem állapít meg diagnózist, nem ír recepteket. Csupán

műtételnél tölti be az asszisztens szerepét.

Őrködik a beteg felett, akit narkotikumokkal elaltattak. Ezt a kötelességét jobban és tökéletesebben teljesíti, mint a leggyakorlottabb orvos. Az elaltatás legnehezebb és legfelelősségteljesebb momentumna épen az éther, vagy kloroform dózisának a pontos megállapítása, mert túlerős dózis gyakran a beteg halálát okozza.

A mechanikus-orvos rendkívül bizonyult gépezetből áll. Egyetlen tömkelege csöveknek, drótoknak, szelepeknek, arófoknak, amelyeknek működése a legprecízebb pontosságig alá van vetve a beteg pulzusának és lélegzésének. Aszerint, ahogy a beteg lélegzete változik és érverése gyengül, vagy erősödik, a mechanikus orvos csökkentli, vagy emeli a narkotikus preparátum dózisát. Amikor a szív olyan jeleket mutat, hogy a beteg élete veszélyeztetve van, a narkotikum hatása automatikusan megszűnik.

A marylandi tanárok azt állítják, hogy az új találmány segítségével a műtételnél oly gyakran előforduló halálesetek számát.

A rákot még nem sikerült legyőzni, de már nem tehetetlen vele az orvostudomány

Blumenthal professzor jelentése a rák-frontról

Berlin, szept. 27. A legfontosabb tudományos testületek egyike, a berlini „Deutsche Zentralkomitee zur Erforschung der Krebskrankheiten”, a német rákkutató intézet most ünnepelte fennállásának huszötödik év jubileumát. A formáságok lezajlása után a Krebsinstitut mai igazgatója, Blumenthal tanár részletes referátuma következett a rákkutatás mai stádiumáról. Ez az előadás bizonyára sok illuziót rombolt szét, de ajándékol adta minden küzdelem leg-hatékonyabb fegyverét, az igazságot; a sarlatánok, a tudományosság mezébe bujt kuruzslók igéretesei helyett a tudomány szeplőtlen igazságát.

— A berlini rákkutató intézet — mondotta Blumenthal tanár — az emberi rákos megbetegedések buvárlatával foglalkozik minden tekintetben. Nem elégedhet meg a tisztára teoretikus kutatással, hanem kötelességének tartja, hogy állandó kapcsolatot tartson a klinikai gyakorlattal és úgy keresse a rák terápiájának legalkalmasabb módját. — Ha körülnéznünk Európában és a

többi világrészekben. Mátunk és érzünkünk kell, hogy milyen fontos ennek a munkának a gyakorlati része.

— Ha azonban — folytatta Blumenthal tanár — a végleges megoldást, küzdelemünk igazi fegyverét keressük, meg kell találnunk a rák és a rosszakaratu daganatok keletkezésének az okát. Sokan, nagyon sokan jutottak el részlet-eredményekhez, amelyek nem egyszer azt a hitet keltették, hogy eljutottak a baj forrásához.

— Az ilyen felfedezéseket követő nagy örömben azonban a tudomány nem vehetett részt, végeznie kellett kötelességét, a kritikai ellenőrzést. Ma meg kell állapítani, hogy a rák általános kórokozóját, sajnos, nem sikerült megállapítani.

— Felvetődik a kérdés, vajjon sikerülhet-e egyáltalában? Ma azt kell mondanunk, hogy úgy, ahogy hittük, nem sikerülhetett és nem is sikerülhet soha. Mert ma már nagyon kételkednünk kell abban, hogy van-e egyáltalán az a rákbacillus, amelyet évtizedek óta hiába keresünk. A legújabb kutatások állításai

szerint a ráknak nem egy bacillus, hanem különböző feltételek összehalálkozása az oka. Ma már kétségtelennek látszik, hogy egy rákos diszpozícióról beszélhetünk.

— Bizonyosnak látszik, hogy a rákos képződmények kifejlődéséhez hozzájárulnak különböző állandó ingerek. Ezt tapasztaljuk igen gyakran az ugynevezett tüzei ráknál, de itt sem látjuk még egészen tisztán a kór keletkezési processzusát. Tudniillik ezeknél a megbetegedéseknél a rák nem ott keletkezik, ahová az állandó inger kihat, hanem a testnek egészen más helyén. Így bizonyos, hogy ezeknek az ingereknek a hatása nem tisztára mechanikus jellegű, hanem sokkal komplikáltabb tényezőnek összeféjlesztése.

— Ezt a felfedést megerősíti az is, hogy komoly kutatók sokszor találtak olyan bacillusokat, amelyekről jogosan feltételezték, hogy a rák kórokozói, de az ellenőrző kísérletek során kiderült, hogy ezek az élősködők nem okozzák a rákot, csak részesek a rák keletkezésében és pedig olyképen, hogy vagy a rák keletkezését elősegítik ingereket váltanak ki, vagy olyan anyagcsereváladékokat produkálnak, amelyek előidézik a rákot okozó ingereket.

— Újabb időben nagyon sokat vitákoztak a rák ragályosságáról. A kísérletek bebizonyították, hogy rákos daganatok egy részéről átültethetők a másikkra, de ez a felfedezés tisztára teoretikus értékű marad, miután rákos fertőzésről egyáltalán nem beszélhetünk és így óvintézkedések, mint elköltetés stb., teljesen fölöslegesek.

— Ezen a téren is a legfontosabb a felvilágosító munka. Most még a legtöbb beteg csak akkor veszi igénybe az orvosi segítséget, amikor már minden hiába. Pedig a kellő időben felismert rák műtétí uton, vagy elektromos és egyéb beugáztatásokkal gyógyítható.

— A rákot még nem győztük le, de már tehetetlenek sem vagyunk vele szemben, — így fejezte be Blumenthal professzor előadását.

Es a jelenlévő előkelő nemzetközi közönség jól tudta, hogy ez nem kis részben épen a jubileumát ünneplő intézet érdeme.

Könyvelési és üzleti könyvek

különleges vonalzását készíti a Cartea Românească könyvgyár — Cluj pontosan, jól és olcsón

SZABÓ IMRE történeti regénye

Az utolsó máglya

megjelent könyvalakban A számozott példány ára 120 lei.

Megrendelhető az Uj Kelet könyvnyomtatványgyárban, Cluj, Str. Baros L. Pop No. 10.

Ru
(Sighet-
hó. A Tisz
Iza-völgybe
hagyjuk
Szurdok,
ségek,
mentén
Ezen az
nyire forga
Hatalmas
végéláthat
amelyeket
havasokból
ték őket.
pásztor h
méter hossz
mot horda
szélesedik
kérdeztük.
egészen me
furulyája.
még soha
sünkre a f
furulyájába
lódiait csib
között nyár
ejtő lehet e
egyik hegy

Beérkezett
szen új tip
községak kö
itt már váro
zsidóság élt
letei is fejle
Mármarosba
községhez tá
jelzőt Rahó
ben azzal er
dernebb fel
pontban 12
delni a zsid
mármarosi
megy.
Most persz
ság. A hábor
nek virágzó
Magyar Fair
saság, amely
tak a község
vetlenül is s
kenyeret. Eze
egyig megsz
amely azelőt
forrása volt
malásra csök
ugyanis, am
zsidók bérelt
nak. Ha egy
talt, úgy val
bejuttassa a
csökkentésével
is elapadt, mi

ELSŐ

hakerkedelem
teherként nehe
akkor, amikor
zalekát teszik
40 százalékát

Egészen elüt
mezőtől néhány
kova község a
gazda van. S
utját állja ann
álloan gazdálk
meg van a képe
ség 2960 lakos
közül 40 család
gazda, 140 bér
ros, 17 kereske
lalkozás nélküli.

MÁRAMAROS ZSIDÓSÁGA A SZÁZOK TÜKRÉBEN

Ruszkován 300 zsidó tanköteles közül 20 jár iskolába

(Sighet-Máramarossziget, szeptember hó. A Tisza széles völgyéből a keskeny Iza-völgybe térünk át. Gyors iramban hagyjuk magunk mögött Barszánfalva, Szurdok, Rozália, Sajó és Konyha községeket, hogy aztán a Ruszkova patak mentén felkapaszkodjunk a havasokba. Ezen az utvonalon mindig száz lépésnyire forgalmi akadályokba ütközünk. Hatalmas birka és marhanyáják jönnek végeláthatatlan sorban velünk szembe, amelyeket pásztorok most hoznak le a havasokból, ahol öt hónapon át legeltették őket. A nyájak élén négy-öt fiatal pásztor halad s a kezükben két-három méter hosszúságú lándzszerű szerszámot hordanak, amely csak a végefelé ereszkedik ki. Az egyik csoporttól megkérdeztük, mi ez a szerszám. A válasz egészen meglepő: ez a havasi pásztorok furulyája. Ilyen hatalmas hangszert még soha életemben nem láttam. Kérésünkre a fiatal pásztor belefúj óriási furulyájába és valóban gyönyörű melodiat eshíth ki rajta. Fenn a havasok között nyári éjszakákon bizonyára megéjt lehet ez a muzsika, amely áthallik egyik hegyecsucsról a másikra.

Havasmező

Beérkezünk Havasmezőre, amely egészen új típust képvisel a máramarosi községek között. A zsidóság életmódja itt már városias. Valamikor igen jómódu zsidóság élt itt, amelynek kultúrzsükségletei is fejlettebbek voltak, mint a többi Máramarosban. A három „ausgelassen” községhez tartozott Havasmező és ezt a jelzőt Rahó és Körösmezővel egyetemben azzal érdemelte ki, hogy zsidói modernebb felfogást vallottak. Így például pontban 12 órakor rendszeren leülnek ebédelni a zsidók, terített asztalhoz, ami a máramarosi falvakban ritkaságszámba megy.

Most persze itt is beütött a nyomorúság. A háború előtt és alatt Havasmezőnek virágzó faipara volt. Itt működött a Magyar Faipari Rt. és több magántársaság, amelyek élénk vérkeringést hoztak a község gazdasági életébe és közvetlenül is sok zsidó családnak adtak kenyeret. Ezek a faipari üzemek egytől-egyig megszűntek. A havasi legeltetés, amely azelőtt szintén egyik fő kereseti forrása volt a zsidóságnak, ma a minimálisra csökkent. A kincstári havasokat ugyanis, amelyeket régebben nagyrészt zsidók bérelték, ma nem adják ki zsidóknak. Ha egy zsidó legeltetni akarja állatait, úgy valamelyik paraszt nevén kell bejuttassa a nyájba. Az állattenyésztés csökkenésével több más kereseti forrás is elapadt, mint a sajtkészítés és a mar-

ELSODORT EMBER

a filmek királya

hakereskedelem. Az adó itt is rettenetes teherként nehezedik a zsidóságra. Ugyanakkor, amikor az összlakoságnak 16 százalékát teszik ki, az adónak több mint 40 százalékát nekik kell viselniük.

Ruszkova

Egészen elütő képet mutat a Havasmezőtől néhány kilométerre fekvő Ruszkova község ahol a legtöbb zsidó mezőgazda van. Sajnos, a földhiány itt is utját állja annak, hogy mindazok önállóan gazdálkodjanak, akikben erre meg van a képesség és a hajlam. A község 2960 lakosa közül 1100 zsidó. Ezek közül 40 családfenntartó önálló mezőgazda, 140 béres és napszámos, 12 iparos, 17 kereskedő és körülbelül 50 foglalkozás nélküli.

Leírhatatlan nyomortanyákat láttam Ruszkován, amelyek még Máramarosban is párjukat ritkítják. Egy omladozó deszkabodében, amelynek terjedelme nem nagyobb 5-6 négyzetméternél, egy tíztagú család húzódik meg. A nyolc gyermek közül egyetlen egy sem jár iskolába, sőt még chederbe sem. *Ruszkován a zsidó gyermekeket nem veszik fel az állami iskolába, azzal a megokolással, hogy az iskola befogadóképessége kicsi. Háromszáz zsidó tanköteles gyermek közül mindössze husz jár az állami iskolába. Számos máramarosi községben hasonló a helyzet és a tanügyi hatóságoknak eszükbe sem jut, hogy ezen a leheletlen helyzeten segítsenek.* Az a generáció, amely most Ruszkován felnő, nyolcvan százalékban analfabéta lesz, ha idejekorán nem jön segítség. Melamed mindenestre van 14 és egy templom is van épülőfélben, amelyet egy Amerikába elszármazott ruszkovai zsidó adományából kezdtek meg építeni, de befajezni már nem tudnak.

Az adózási arány itt is ugyanolyan igazságos, mint mindenütt a Máramarosban. 300 ezer lej összadóból 200 ezeret zsidók fizetnek.

Egészségügy a zsidóknál

Ruszkovából kis kerülettel Petrovára jutottunk, ahol dr. Stern Jakab körorvos, régi Makkabeánus bajtársunk ad fel világosításokat, főleg a máramarosi zsidóság egészségügyi viszonyairól. Dr. Stern szerint a nagy nyomor ellenére főleg a vérnyomásos betegségek gyakoriak a zsidóknál, ami a bőségesebb táplálkozás következménye szokott lenni. Megdöbbentők azok az adatok, amelyeket a rakbetegségnek a zsidók között való terjedéséről mondott. *Eszertint öt rák eset közül négy esik zsidókra.* Az okát ennek ép oly kevésbé tudni, mint azt, hogy általában mi idézi elő a rákot. A városi zsidók között észlelhető ideges és degenerációs jelenségek itt alig tapasztalhatók. A máramarosi zsidók családi tisztaságára jellemző, hogy ugyanakkor, amikor a nemzsidó lakosságnak átlag 25 százalékuk vérhajos, a zsidóknál ez a betegség még az egy százalékos arányt sem éri el. A zsidó, mint mindenütt, Máramarosban is sokat áldoz egészségére és még a legszegényebbek is azonnal orvost hívatnak, ha valami baj van. Igaz ugyan, — jegyzi meg mosolyogva dr. Stern, — hogy ez néha csak az orvosnak kerül pénzébe.

Miért fizeti a zsidó a legtöbb adót

Az általános helyzet egyébként ugyan az, mint a többi zsidólakta máramarosi községben. Főleg az adó ellen vannak panaszok. Nagyon érdekesen magyarázta meg egy öreg petrovai zsidó, hogy miért kell a zsidóknak az adóteher legnagyobb részét viselniük. A földmívelő parasztok nem fizetnek házadót, A zsidó földművesnek azonban fizetnie kell, mert őt nem ismerik el agráriusnak. Ha van két lova, úgy fuvarosnak minősítik, ha nincs akkor kereskedőnek, azért, mert produktumait eladja. A paraszt ellenben még akkor is beleszik az agrárius minősítésbe, ha a főfoglalkozása történetesen nem is a mezőgazdaság. Ilyenformán ház- és kereseti adót csakis a zsidók fizetnek, a földadó viszont oly minimális, hogy az az összadónak csak kis részét teszi ki. Megkérdeztük, hogy mi a legszerényebben számított létminimuma egy máramarosi családnak. A felelet az volt, hogy ha van a családnak háza és a ház körül egy kis kertje, úgy heti 500 lejből meg lehet élni. Hát ez valóban szerény létminimum. De a legtöbb máramarosi zsidónak annyije sincsen. Ugyanakkor megkérdeztük, mennyibe kerül egy gyermek taníttatása a melamednél, amire azt felelték, hogy nagyobb gyerekekért 2000-2500 lej, kisebb gyerekekért 700-800 lej fizetnek egy „zemanra” (A cheder és jesiva-életben így nevezik a szemesztert, vagyis a fél-

esztendő tanfolyamot.) Elképzelhető, milyen megterhelést jelent ez egy hét-nyolcgyermekes családra. Bizony, ebből a pénzből magyszerű zsidó elemi iskolákat lehetne fenntartani, ahol ugyanakkor épen elég idő jutna talmud-tórára is. Most már érthető, hogyan élhet meg egy egészen kicsiny máramarosi községben öt-hat, sőt tíz melamed is.

60 százalékos kamat

Petrova után Mojszint éjtettük utba, amely ugyancsak egyik legnagyobb zsidó községe Máramarosnak. A falu 5000 lakosa közül 1600 zsidó. A kép változatlan: nyomorgókkal és snorokkal van tele a falu. Több mint 50 család él koldulásból és közel 100 családfenntartónak kell idegenbe mennie, hogy kenyerét megkeresse. Az adóarány azonban változatlan: a község egy millió lejnyi összadóból 600 ezer lejt a zsidók fizetnek. Különös nyomatékkal emelték ki itt azt a panaszt, amit majdnem mindenütt emlegetnek, hogy a rendkívül magas bankkamat csirájában fojt meg minden vállalkozást. *Mojszinban még ma is 40-50 és 60 százalékos uszorapénzekkel dolgoznak az agyonnyomort zsidó kereskedők.* Ugyanakkor a parasztok a Banca Poporala Federalnal, az országos szövetkezeti banknál 15-20 százalékos kölcsönt kapnak. Megkérdeztük Kind Jenő jómódu mojszini gazdálkodót, miként lehetne ismét feléleszteni a havasi állattenyésztést, amely itt egykor virágzott és a zsidó lakosság főkereseti forrását képezte.

— Csakis olcsó pénzzel, — volt a felelet. Hét-nyolc százalékos pénzzel ismét fel lehetne virágoztatni az állattenyésztést.

Az eddigiek során igyekeztünk bemutatni néhány máramarosi tipusközséget. Unalmas volna végig felsorolni a többi községeket, amelyek ugy hasonlítanak egymáshoz, mint egyik tojás a másikhoz. Mindenütt ugyanaz a kép és ugyan azok a panaszok. Következő cikkeinkben igyekezzünk fogunk a meglévő adatok alapján egységes és összefoglaló képet adni a máramarosi zsidóság gazdasági helyzetének és igyekezzünk fogunk rámutatni a válság okaira is. Ez aztán automatikusan meg fogja mutatni nekünk a kibontakozáshoz vezető utakat.

Marton Ernő

Tíz diákot, akik Pangratti rektort inzultálták egy-egy havi börtönre ítélte a bukaresti hadbíróóság

(București-Bukarest, szept. 27. Az Uj Kelet tud.) A bukaresti hadbíróóság tegnap ítélkezett huszonnégy fővárosi diák bűnperében, akiket csendháborítással és a bukaresti egyetem rektorának megsértésével vádolt meg a katonai ügyészség. Ez év május 6-án a bukaresti antiszemita diákkör gyűlést hívott egybe a Strada Izvorulban lévő diákköthoz előtti térségre, hogy tiltakozzanak az országos antiszemita diákszövetség feloszlata ellen. Azonnal el is határozták, hogy tes-

irat szerint súlyosan meg is verték. A mai tárgyaláson a harmadegy vádlott közül csak husz jelent meg Valanenyien tagadták, hogy sértegették volna Pangratti rektort és pláne, hogy megütötték volna. Kijelentették, hogy békés szándékkal vonultak fel a rektor lakása elé, majd felkeresték a lakásán s beszélgetés közben tartóztatták le őket a csendőrség és hurcolták el Jilavára.

Sandroi scendörszakaszevezető és Munteanu, Pangratti házában kapusa a diákokkal szemben azt állították, hogy a rektor a vádlottak csakugyan ütlegeltek. Hotineanu őrnagy királyi ügyész valamennyi vádlott eltiltását kérte, a védelem viszont felmentést kért bizonyítékok hiányára hivatkozva.

A hadbíróóság rövid tanácskozás után

Elsodort Ember

Kedd-től a Magyar Színházban fél 4-kor, fél 6-kor, fél 8-kor, és fél 9 órakor

marasztaló ítéletet hozott a diákok perében. George Sárbutzcut, a bukaresti diákköthoz elnökét egy hónapi börtönre ítélte el. Ugyancsak egy hónapi börtön

kaptak Raptureanu Stavar, Lificiu, Diaconu, Dumitru Caramitru, Vidrascu és Buluc diákok, akiket a contumacia miatt el a hadbíróóság. Dumitrescu és Andrei Teodorescu jelenlévő vádlottakat husz-husz napi börtönre ítéltek, míg tizenkét vádlott felmentő ítéletet kapott.

butor

vásárlás bizalom dolga
Ha jó butort akar venni, ne sajnálja az utat
Marosvásárhelyre (Tg.-Mures) és tekintse meg

Székely és Réti

Erdélyrészi Butorgyár Rt, hatalmas raktárait.
Büsendorfer, Stingl, Wirth, Hoffmann

zongora és pianó

gyárak képviselői.
Hiteles egyéneknek kedvező fizetési feltételek

Kedden kezdődnek a perbeszédék a monstreperben

A doftanai fegyház öt foglyát is kihallgatják

(Cluj-Kolozsvár, szept. 27. Az Uj Kelet tud.) A kolozsvári hadbíróság pénteken folytatja a monstre per tanúkihallgatásait. A már egyhangúvá vált tárgyalást az ezután következő tanúk kihallgatása fogja ugra élénkké tenni. A mai napon ugyanis már Kolozsvárra érkezett a per tanuinak egy érdekes csoportja a doftanai foglyok személvei ben, akiket a védelem idézett meg a tárgyalásra. A népes fogház lakói közül Kolozsvárra szállították az emlékezetes ifjúmunkásper kancsán három év rejtelt Kahána Mózes, akinek felesége a jelenlegi per vádlottja. Főnagv János, Breiner Béla, B. Cahane és Finlescu Alex. érkeztek meg Kahána Mózesrel együtt és kihallgatásukat valószínűleg már ma kezdi meg a hadbíróság. Érdekes tanúja lesz a pernek La-

cosiu György nagyváradi rendőrkomiszár is, aki jelenleg a nagyváradi ügyvédség foglya. A rendőrkomiszár tanuvallomása a nagyváradi rendőrségen történt sokat vitatott brutálisok megvilágítására szolgál, ugyanis Lacosi a nagyváradi ügyvédség egy borbélymester bántalmazása és hivatalos hatalmával való visszaélés miatt elítélte.

A hátralevő tanúk közül még Chendi kolozsvári sziguranca kapitány is érdekes alakja lesz a pernek. A tanúkihallgatások egyébként hétfőn már egész bizonyosan befejeződnek és így kedden már a perbeszédre is sor fog kerülni, amelyek legalább egy hétre húzódnak el. Így még legalább tizenöt nap van hátra addig, amíg a monstreperben ítéletet hoznak.

A kolozsvári tanoncoktatás számokban

Törvénytervezet készül a tanoncoktatás átszervezéséről

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szeptember tizenötödikén kezdődtek meg az előadások a tanonciskolákban s ebből az alkalomból kerestük fel az iskolák adminisztrációjának vezetőjét G. Stelia igazgatót, aki a városi tanács által megválasztott tanoncnevelési bizottság irányítása mellett végzi munkáját.

A városi igazgatóság iródei előtt a tanoncok serege tolong. Mindegyiknek van valami kérése, vagy panasza.

— Zsidó létemre sem járhatok a zsidó tanonciskolába, — panaszkodik az egyik: — Műhelyünk a Monostoron van és egy Papp uccai iskolába akarnak beosztani, — mondja a másik;

— Fel akarják bontani a szerződésemet: Meg akarnak bírságotolni; Nem adják ki a tanonckönyvem; Pénteken este és szombaton kényszerítenek iskolába menni, pedig én szombaton, ha megölnék sem dolgozom; Vasárnap akarják, hogy iskolába menjek, — hát a munkaszünettel mi lesz?... Ilyen és ezekhez hasonló panaszokat sirnak el sorra a kis kézművesek, akik amúgy kormosan jöttek el a műhelyből, hogy beiratkozzanak a tanonciskolába, vagy hogy átvegyék tanonckönyvüket.

Mert a beiratkozásoknak bár szeptember tizedikén lejárt a terminusuk, az

igazgatóság még egy utolsó terminust tűzött ki október hatodikáig, a beiratkozások befejezése érdekében. Mindazokat, akik eddig a terminusig sem tesznek eleget a beiratkozási kötelezettségnek, pénzbírsággal fogják sújtani, amelyet az adóhivatalok fognak behajtani. Mégis annak ellenére, hogy Kolozsváron összesen 2500 tanonc van nyilvántartva, ezideig csupán 1400-an iratkoztak be.

Az elmúlt tanévben 2024 tanonc közül 591 román, 1161 magyar, 249 zsidó, 20 német, 1 olasz és 2 cseh nemzetiségű volt, akiket nemzetiségük szerint osztottak el 7 római katolikus, 10 református, 4 zsidó és 8 román tanonciskolai osztályban. Ezek az osztályokon kívül fel van állítva egy osztály az analfabéták, egy másik pedig azoknak a tanoncoknak a számára, akik nem fejezték be még az elemi négy osztályt sem. Mert ugylátszik nálunk a törvény megengedi hogy az elemi iskola elvégzése nélkül is felvegyenek tanulókat. 93 ilyen tanonc van, akiket éppen ezért nem nemzetiségük szerint osztanak be a tanonciskolákba, hanem kötelezik, hogy az elemi tanulmányokat kiegészítő kurzust látogassák.

Itt említjük meg, hogy a munkaügyi minisztérium még nem az évről a folyamán a tanonctörvény reformálásának törvénytervezetét a Parlament elé terjeszti.

Az ellenzék nélkül maradt Freund-csoport megválasztotta Teitelbaum Joelt Szafmár főrabbiává

(Satmare.Szafmár, szept. 27. Az Uj Kelet tud.) A szatmári hitközség ellenzéki köldöttéire tegnap Besztercára utazott, és Ulmann főrabbiat arra kérték, hogy jöjjön szakmára a választás ellenzésére. Ulmann elnök nem honorálta a köldöttség kérését és csupán levélben hívta fel a választási bizottságot, hogy választás előtt döntse el az ellenzék panaszaíróit. Guth Sándor ma délután közjegyző kíséretében átadta az iróda felszólítást Freundéknak, akik azonban azt nem respektálták és megkezdtek a választásokat.

Tekintettel arra, hogy Freundék az ellenzék egyik bizalmiférfiát illegálisan kizárták, a másik két bizalmi önként vonult ki a bizottságból. Az ellenzék egyébként elhatározta, hogy a választáson nem vesznek részt s így csak Teitel-

baum gyérszámú hívei szavaztak le. A választásokra teljes rendőri készütség vonult ki, amire azonban szükség nem volt, mert az ellenzék nélkül maradt Freund csoport teljes csendben választotta meg Teitelbaum Joelt főrabbinak.

Iskolatáskák már 75' — Lettől
 Aktatáskák már 350' — " —
 Tekintse meg áruimat, mielőtt mástól vásárolna!
Emil Schuster
 CLUJ

Hirdessen az Uj Keletben

Görögország meg akarja valósítani a balkáni Locarnót

Venizelosz párisi látogatása

PARIS, szept. 27. Venizelosz görög miniszterelnök tegnap este hosszabb megbeszélést folytatott Briand francia külügyminiszterrel. A görög miniszterelnök a francia külügyminiszteriumból távozólag nyilatkozott a lapok munkatársai előtt görög-olasz egyezményről. Kijelentette, hogy az egyezmény nem iradul egyetlen állam ellen sem és Görög országnak szándékában van közelebről hasonló természetű egyezményeket kötni Jugoszláviával, Bulgáriával és Törökországgal is. Görögország meg akarja valósítani a balkáni Locarnót.

"Amerika is épügy megrészegült a hatalomtól, mint Vilmos császár"

Egy francia lap éles támadása Amerika ellen

PARIS, szept. 27. A Liberte című lap Amerika elutasító állásfoglalásáról foglalkozik a francia-angol tengerészeti egyezmény ügyében. A lap rámutat arra hogy a világháború előtt Németország volt az a hatalom, amely minden olyan egyezményt, amelynek kötéséről előzetes tudomása nem volt, ellene irányuló mértéket minősített. Ugy látszik írja a lap most Amerika is épen ugy megrészegült a hatalomtól, mint Vilmos császár s az angolok és franciák, a hadiadósságok folytán Amerika kezes rabszolgái egy szemöldökrándításra deferőnek Amerika követelése előtt s meg fogják semmisíteni az egyezményt. Az angol-francia egyetértés ellen ugy látszik jól szervezett összeküvés dolgozik. Németország és Oroszország is nyíltan ellenségei a francia-angol flottaegyezménynek s most Amerika talán tudván kivül is csatlakozott azoknak a táborhoz, akik Európa békejének megszilárdulása ellen minden lehetőt megtesznek.

Volt egyszer, hol nem volt egy petróleumpanama ..

Végleg elússzolták a milliárdos petróleumpanamát. Bratianu Jonel fia támadja Ducát és Bratianu Vintilát a panama elússzólása miatt

(Bucuresti-Bukarest, szept. 27. Az Uj Kelet tud.) Mint már jeleztük, Bratianu Vintila közvellenül hazatérése után utasította Stelian Popescu igazságügyminisztert, hogy a petróleumpanama botrányának minél hamarabb vessen véget, miután az eddigi vizsgálat amúgy is túlságosan kompromittálta a liberális pártot és a kormányt. Megirtuk, hogy a miniszterelnök óhaja teljesedése is ment és a milliárdos petróleumpanamát rövidesen el fogják lúsolni. A mai Adeverul megerősíti ezt a híradásunkat. A lap szerint már egy hét óta ugyszólván semmi sem történt abban az irányban, hogy a vizsgálatot előbbrevigyék, holott számos kimagasló személyiség ellen alapos tenhelő momentumok merültek fel. A lap ironikusan a következő szavakkal végi cikkét volt egyszer, hol nem volt egy petróleum panama..

Nem érdektelen egyébként, hogy George Bratianu, Bratianu Jonel fia, aki a jassii egyetem tanára is egyszemélyben előadást tartott a napokban a liberális párt jassii szervezetének Tigansiban tartott ülésén George Bratianu kisleletet. te többek között, hogy a petróleumpanama nem politikai, hanem kizárólag jogi kérdés és az igazságszolgáltatási hatóságokat hagyni kell, hogy teljesítsék kötelességüket. A legifjabb Bratianu kijelentése a főváros politikai köreibben óriási feltűnést keltett, annál is inkább, mert az előadásán jelen volt — és nem véletlenül — Stelian Popescu igazságügyi-

niszter is. George Bratianu ezzel a kijelentéssel nyíltan Stelian Popescu mellé állt, aki tudvalevőleg ugyancsak ez az álláspontot képviseli, szemben a liberális párt vezetőivel, akik mindenáron az elússzólás mellett foglaltak állást.

A bukaresti lapok tudnivalók, hogy George Bratianu az igazságügyminiszter és Jonescu-Tramway liberális képviselő vették rá erre az állásfoglalásra. Ismeretes, hogy Bratianu Jonel fia ugyancsak egyik komoly jelöltje a liberális párt elnöki székének, amelyre azonban Bratianu Vintila után elsősorban Duca belügyminiszternek vannak előjogai. A lapok szerint George Bratianu beszéde nyílt hadüzenetet jelent egy a jelenlegi miniszterelnöknek, mint Duca belügyminiszternek és jelent, hogy a legifjabb Bratianu máris reflektál a pártelnökségi méltóságra.

A „Viitorul", a kormány hivatalos lapja gunyos hangu kommunikéban emlíkezik meg George Bratianu előadásáról nyilván Bratianu Vintila s Duca inspirációjá alatt. A bukaresti lapok megállapítják, hogy egy Bratianunak a hivatalos lapban való megleckéztetésére még nem volt példa az ország történetében, ami újabb bizonyítka egyébként annak, hogy a régi kohézióknak és fegyelmeknek már nyoma sincs a liberális pártban.

Raktárra érkeztek a legújabb angol oxford és poplin ing ujdonságok a Karlapkírály-hoz, P. Ünirü 24. Speciális méretűk készítés.

Hozományáról mi gondoskodunk,
 ha férjhez adja leányát, kössön
hozománybiztosítást!!
 Uj rendszerü, nincs aránylagos fizetés, nincs csoport
DANUBIA
 román általános biztosító részvénytársaság Timisoara, I. Bul.
 Ferdinand No. 5. Kérjen ingyen ismertetőt!

Genf, sz...
 gi közz...
 közvetl...
 zajlott...
 rópai...
 és szer...
 lanul fo...
 Le Jour...
 mint a...
 szomsz...
 hogy a...
 tempóba...
 resztül...
 hogy Be...
 az impe...
 nagyköv...
 most a r...
 ni pacifi...
 A hatalm...
 regeket...
 tonság...
 szükség...
 Bécsi...
 Pressze...
 melyet...
 ségi közz...
 Apponyi...
 végén eg...
 hallgatás...
 de a sike...
 teni.
 A néme...
 h orgánu...
 tás hangj...
 ben elmo...
 gyarok —
 népszöve...
 lven bes...
 ha találk...
 hogy mik...
 képviselő...
 Apponyi...
 észirtés...
 A Loka...
 zede ut...
 nek az vo...
 a tanácsk...
 pontrol-po...
 azok a kö...
 koncepció...
 Vossische...
 megállapí...
 tén kíván...
 német dek...
 na el. A...
 Briandnak...
 és Herriot...
 Megtanulh...
 rek, hogy...
 bevomás...
 A Bold...
 a nép...
 Genf, sz...
 tanácsa...
 amelynek...
 repelt a...
 ut kérelme...
 lengyel...
 előtt. A...
 a magyar...
 tudot jut...
 óben, de ne...
 kormány...
 hogy a vit...
 A tanács...
 vasutnak a...
 Tö...
 A közigaz...
 Fordító...
 A...
 pható az...

A francia sajtó támadja Apponyit népszövetségi beszéde miatt

A német sajtó viszont egokig magasztalja

Genf, szeptember 27. A népszövetségi közgyűlés leszerelési vitája, amely közvetlenül az ülészek bezárása előtt zajlott le. Élenként foglalkoztatja az európai sajtót. Párisból érkezett jelentés szerint a francia lapok barátságatlanul fogadták Apponyi beszédét. A Le Journal és az Echo de Paris, valamint a Matin helyesli a magyarok szomszédainak azt az elhatározását, hogy a leszerelést csak igen lassított tempóban és lépésről-lépésre viszik keresztül. Az Echo de Paris rámutat arra, hogy Bernsdorf a háború kitörése előtt az imperiálista Németország amerikai nagykövete volt s az ő példája alapján most a magyarok is leckét akarnak adni pacifizmusból a többi nemzeteknek. A hatalmak csak azért tartanak hadseregeket, mert ezekre a nemzetközi biztosság érdekében elengedhetetlenül szükség van.

Bécsi jelentés szerint a Neue Freie Presse elismeri azt a nagy hatást, a melyet Apponyi beszéde a népszövetségi közgyűlés tagjai sorában kiváltott Apponyinak óriási sikere volt. Beszéde végén egyesek fagyos merevséggel és hallgatással nézték Apponyi sikerét, de a sikert ezzel sem lehetett csökkenteni.

A német sajtó, különösen a jobboldali orgánusok a legnagyobb elragadtatás hangján írják Apponyi Albert Genfben elmondott nagy beszédéről. A magyarok — írják — büszkének lehetnek népszövetségi képviselőikre, mert ilyen beszéddel évek hosszú során alig találkoztunk. Felteszik a kérdést, hogy mikor fog beszélni a német népi képviselője a Népszövetség előtt az Apponyiéhoz hasonló nyíltsággal és őszinteséggel.

A Lokalanzeiger szerint Apponyi beszéde után a delegátusok nagy részének az volt az érzése, hogy nem lehet a tanácskozássokat addig folytatni, míg pontról-pontra meg nem valósulnak azok a követelések, melyeket a nagykonceptiójú államférfi felállított. A Vossische Zeitung hangot ad annak a megállapításnak, hogy mindenki ószin tén kívánta volna, hogy ez a beszéd német delegátus részéről hangzott volna el. A lap szerint ilyen sikere csak Briandnak s régebben Macdonaldnak és Herriotnak volt a Népszövetségen. Megtanulhatják e példából a debattérek, hogy őszinteséggel is lehet mély benyomást gyakorolni.

A Boldvavölgyi vasut ügye a népszövetségi tanács előtt

Genf, szeptember 27. A Népszövetség tanácsa tegnap délután ülést tartott, amelynek napirendjén többek között szerepelt a Boldvavölgyi helyi érdekű vasut kérelme is döntőbírák iránt. Az ügyet lengyel delegátus ismertette a tanács előtt. A helyi érdekű vasut igazgatósága a magyar kormányval megegyezésre tudott jutni a vasut kihasználását illetően, de nem sikerült megegyezése a cseh kormányval. Ezért kérte a tanácsot, hogy a vitában nevezzen ki döntőbírákat. A tanács nem teljesítette a Boldvavölgyi vasutnak a trianoni békeszerződés 304.

Törvény

A közigazgatás egységesítéséről. — Fordította Dr. PAP JANOS
Ara 200 lej
Kapható az Uj Kelet könyvostályában — Cij

szakaszára alapított kérelmet s utasította a feleket, hogy kíséreljék meg közvetlen tárgyalás útján a békés megegyezést.

Hosszabb vitát provokált a tanácsban a lengyel felszólalás iskolák ügye. Németország részéről Schubert külügy államtitkár kérte a lengyel kormány ré-

szere utasítás adását a német iskolák utóli megnyitására. A japán és lengyel delegátus az ügynek a következő ülésre szakra leendő elhalasztást kérték. Procope elnök hozzászólása után a tanács úgy határozott, hogy háromtagú bizottság útján a helyszínen felülvizsgálta az ügyet és a bizottságba jogi szakértőket is delegál.

Ezután zárt ülés következett, melyen a tanács megvitatta a Sopron—Kőszeg közötti helyi érdekű vasutvonal birtokosainak keresetét döntőbírák kijelöléséért.

A keddi minisztertanács megszövegezi a kisebbségi statutumot

Október havában Nizzában ülnék össze a román és magyar delegátusok az optánskérdés megvitatására

Bukarest, szept. 27. Ma délután Bratianu Vintila elnökletével minisztertanács volt, amelyen a miniszterelnök arra kérte a kormány tagjait, hogy menél sürgősebben készítsék el a költségvetés előmunkálatait. Argetoianu külügyminiszter ezután közölte, hogy október ha-

vában Nizzában ülnék össze a román és a magyar delegátusok, hogy az optáns ügyben a közvetlen tárgyalásokat lefolytassák.

Nistor közmunkaügyi miniszter az új uttörvényről referált, mire a minisztertanács Nistor, Dumitriu és Pranasovici

miniszterekből álló bizottságot küldött ki a javaslat tanulmányozására.

Bratianu Vintila végül bejelentette, hogy kedden újra összeül a minisztertanács, hogy a kisebbségi statutumot megszövegezzék.

Bukarest--Szatmár 15 óra 49 perc

Október közepén indul meg az új villámvasút, amely 3 óra alatt teszi meg Kolozsvár—Nagyvárad között az utat

(Bucuresti-Bukarest, szept. 27. Az Uj Kelet tud.) Tegnap röviden jelentették, hogy a CFR rövidesen beállítja a Bukarest és Szatmár között közlekedő villámvasutat is, amely az 1790 kilométert kitevő távolságot az eddiginél mintegy tíz órával rövidítendő idő alatt, menetrend szerint 15 óra és 49 perc alatt fogja bejuttatni. Az új villámvasut, mint bukaresti tudósítónk jelenti, október közepén indul meg és öt modern építési luxuskocsiból fog állani, amelyek tegnap érkeztek meg Olaszországból. Az új vasut nagy fontossággal bír Erdély és a Ragát közötti sze-

mély közlekedés szempontjából és külp. Alsórák 10 óra 32 p. Rupea 10 óra 43 p. Segesvár 11 óra 52 p. Harkapus 12 óra 10 óra 50 p. Nagyvárad 13 óra 10 p. Szatmár 15 óra 49 p.

Az államvasutak vezérigazgatósága már össze is állította az új villámvasut menetrendjét, amely a következő: A villámvasut Bukarestből reggel 6 órakor indul. A megálló a következő sorrendben következik ezután: Campina 7 óra 16 perc, Breaza 7 óra 39 p. Sibiu 8 óra 10 p. Predeal 8 óra 40 p. Brassó 9 óra 22

40 p. Tövis 13 óra 32 p. Székelykocsárd 14 óra 12 p. Kolozsvár 15 óra 38 p. Csucs 17 óra 15 p. Nagyvárad 18 óra 52 p. Sacuani 19 óra 53 p. Erminályfalva 20 óra 28 p. Nagykirály 21 óra 8 p. Szatmár 21 óra 49 p.

Az ellenvonat reggel 6 órakor indul Szatmárról és este 21 óra 57-kor érkezik Bukarestba. Mint a menetrendből kitönik, az új villámvasut megállás nélkül teszi meg Székelykocsárd és Kolozsvár közötti utat, Nagyvárad és Kolozsvár között pedig egyetlen megálló lesz: Csucs.

Ismert politikusok, bankárok és nagyvilági hölgyek igyekeznek tisztára mosni Gaetant az esküdtek előtt

A tárgyalás alatt összepofozkodott a vád két tanúja

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap délután folytatta az esküdtszék George Gaetan hünperének tárgyalását. A két napi tárgyalás elegendő volt ahhoz, hogy ismét kizárólag Gaetanra és az odíozus kalapácsra koncentráldjék egész Bukarest figyelmé: valságos emberölés folyt már órákkal a tárgyalás megkezdése előtt az esküdtszék terem ajtaja előtt, hogy a főváros mindenféle koru és társadalmi állású dámai jelen lehessenek a tárgyaláson. Katonai megerősítést kért a jelenlévő készenlét vezetője, hogy az ostromot visszaverhesse. Így természetesen kinrekedt a javarésze azoknak, akik délelőtt tíz óráig várakoztak, ebédjüket is feláldozva, hogy Gaetant egy pillanatra is láthassák.

Gaetan elegánsan, frissen borotválva, de sápadtan jelenik meg az esküdtek előtt. Nemcsak a tárgyalások izgalma huzza mélyebbre arcán a ráncokat, de különösen arcára veti árnyékát a börtönlevegő. Szinte kórosan sárga az arca, mint a viasz. A hallgatók, különösen a nők közül minduntalan feltört a sóhaj: Hogy megváltozott szegény...! Ma egybéként a tanukihallgatások napja volt Cleo Bratescu asszonyt, Leonida asszony nővérét hallgatták ki elsőnek, aki elmondja, hogy közvetlenül a bűntény

után milyen siralmas állapotban találta meg hálószobájában a szerencsétlen aszszonyt. Bratescu mérnök, ugyancsak rokon, beismerte egy védő kérdéseire, hogy a vizsgálóbíró előtt dühében felpofozta Gaetant. Utána Leonte Moldovanut, a liberálisok braillai vezérét hallgatják ki, aki 6 éves kora óta ismeri Gaetant és kijelenti, hogy meggyőződése szerint Gaetan nem ment bűnös gondolatokkal Leonida asszonyhoz.

Statessu tüzérkapitány a következő tanu. A végzetes szombatn este neki is randevuja volt Leonida asszonnyal, és midőn mit sem sejtve belépett a hálószobába, vérben találta az aszszonyt. Robescu tanu együtt szokott kártyázni Gaetannal, korrektnek ismeri. Ugyanezt mondja Adolf Bercoviz bankár is, akinek házában ugyan-

csak járt Gaetan. Russu Sirianu, Goga volt kabinetfőnöke, Leopold Stern, Volberg, Cica Stefanescu valamennyien előnyös oldaláról ismerik Gaetant. Radu Polizu-Micsunesti elmondja, hogy egy este bekopogtak hozzá és kérték, adjon szállást Gaetannak, aki összeverekedett a metresszel. Gaetan csupa vér volt. Azt mondta neki, hogy lölje föbe magát. Titi Carpescu aszszony a következő tanu, azt mondja, tévedésből került az esküdtek elé, mert nem tud semmit erről az ügyről. Neki is van ugyan egy ügye, egy ifjával, de az nem tartozik ide, jelenti ki általános derültség közepette.

A tárgyalás alatt a vád két tanúja: Lecca és Statessu kapitány összepofozkodnak a tanuk termében.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt. GLUJ, PIATA UNIRII 7. SZÁM

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely és Nagyváradon. — **Saját tőkés 85 millió lej.**
Affiliált intézetek: Torda-aranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kereszturon, Szászrégenvidéki Takarékpénztár és Hitel r.-t. Szászrégenben és népbank r.-t. B.-hunyadon. — **Mindenbankügylet legelőnyösebben végez. — Engedélyezett devizahely. Arurak árai a vasut mellett.** **Betéteket elfogad**

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánásági zsidóság napilapja.

Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak törzés megjelölésével engedjük meg.

A Kolozsvári Zsidó Egyetemi Hallgatók Menzája az érdeklődők tudomására hozza, hogy a Menza október 2-ikén, régi helyiségében (Str. St. Josif Szép-u. 2. szám) megnyílik. A Menza egyetemi hallgatói tagjainak a vezetőség által megállapított kedvezmény szerint 150-1200 lejig terjedő összeg fejében, szigorúan kóser, ebéd-vacsora kosztot ad. A Menzára vonatkozó felvilágosításokat, valamint a kezdődő egyetemi évre mindennemű utbaigazítást ad a Menza titkársága Cluj-Kolozsvár, Str. St. Josif 2. Weimann Vilmos elnök, Judovics Mózes titkár h.

Szolnokon nyolcszáz méter mélységű embertestvastagságú forró kénforrás tört fel. Szolnokról jelentik: A városban végzett mélyfúrások eredményeként két nap előtt 880 méter mélységű embertestvastagságú, ötvenfokos kénforrás fakadt. Az új forrás percenként 800 liter vizet szolgáltat, kémiai összetétele pedig teljesen azonos a parádi vízzel, melynek gyógyhatásával is minden bizonnyal vetekedni fog.

Huszmillió márká értékű követvény hamisítottak az ifjú Stinnesék. Berlinből jelentik: A hadikölcsöncsalás miatt letartóztatott ifjú Stinnes és társai ellen a vizsgálat befejezést követően a vizsgálat adataiból megállapítható, hogy Stinnesék összesen huszmillió márká értékű követvényt hamisítottak. A nagy hullámokat verő csalással kapcsolatban miabban Castiglioni nevét is kompromittálón emlegetik.

Kétszer egymásután siklott ki egy tehervonat. Bukarestből jelentik: A 3417. számú tehervonat néhány kocsija kikisiklott Szinaia állomáson. A szerelvényt néhány órai munkával ismét a sínre emelték. Ugyanez a vonat kikisiklott Kiskapus állomáson is. Ezekért a kikisiklásokért késtek tegnap és tenapelőtt a Bukarestből jövő vonatok.

Szeptember 30-án zárul az 5688. éve a Keren Kajemetnek Minden KKL-biztos sürgősen küldje be a Roshasana akció során felhozott összegeket, hogy még feljavulhasson helysége évvégi eredménye. Csak a szeptember 30-ig beérkezett összegeket tudjuk a lezáruló évhez számítani. KKL-biztosok sürgősen gondoskodniuk a pénzek átutalásáról vagy postai kiadásáról, valamint az elszámolásáról. A KKL erdélyi irodája.

Minden takarékos háziasszony dr. NOSEDA szappantartón szab. Lyukas-szappant használ!

A béke és szabadság hölgykongresszusa Párisból jelentik: A béke és szabadság nemzetközi hölgykongresszusa ma kezdődött meg a francia fővárosban. A kongresszuson Ausburg asszony, német kiküldött mondott pacifista elnöki megnyitót.

A magyar válogatott vízpolócsapat sikere. Budapestről jelentik: A magyar válogatott vízpolócsapat részére Délamerika több városából meghívás érkezett idei teli turára. A meghívás elfogadása egyelőre még bizonytalan. A délamerikai turát össze kellene egyeztetni az eszakerikaival, amelyre vonatkozó tárgyalások még Amsterdamban megindultak.

Az ezeregy éjszaka egy megvalósult borzalmas meseje. Idore maharadzsa, aki ugyan csak 37 éves, de már eddig is igen mozgalmas életre tekintet vissza, egy per révén, amelyet most folytatnak le Bombayban, uira szerepel. 1926-ban fia javára le kellett mondania a trónról, mert azzal vádolják, hogy egy összeküvésben vett részt, amelyet azért szöttek, hogy a maharadzsa kedvesét, egy igen szép bombayi táncsnőt meggyilkoljanak, aki Indiából megszökött. Az összeküvés végrehajtásánál a táncsnőt megsebesítették és barátját, egy gazdag bombayi kereskedőt megölték. Tavasz szal nagy feltűnést keltett, hogy Narcy Miller, egy dúsgazdag amerikai asszony a buddhizmusra tért át és feleségül mert Idore maharadzsaéhoz. A jelenleg folyamatban lévő per vádlója egy Najwekar nevű indus asszony, aki 13.000 font kártérítést követel a maharadzsaától, évekig tartó jogtalan szabadságfogsztás címén. Továbbá azzal vádolja a maharadzsa, hogy bántalmazta, sőt verte és vagyonát elvitte. A bíróság előtt azt vallotta, hogy évekig volt a maharadzsa unokajácscsének a barátnője. 1914-ben a maharadzsa felszólítására Idoreba jött, ahol az előbbi uralkodó fia születésének alkalmából nagy ünnepségek voltak. Megérkezése napján letartóztaták és egy várba csukták. A kapukat katonaság őrizte. A maharadzsa azt is követelte tőle, hogy látnát adja át neki metreszként. Mikor ezt megtagadta, verték és ütötték és leánvával együtt tíz évig fogva tartották. Nagynehezen eljuttatta követvényt az indiai akiráléhoz és csak így tudott megszabadulni. Mialatt fogságban volt, a maharadzsa eltulajdonította házat Bombayban és összes ékszereit és pénzt is magával vitte.

A hirtelen beállott fagy pusztítása Franciaországban. Párisból jelentik: Egész Franciaországban napok óta erős fagyok pusztítanak. A hirtelen beállott időváltkozás Auvergneben minusz 8 fok, a Vogézekben minusz három fok hideget idézett elő. A fagy a gyümölcsökben és a szőlőkben óriási károkat okozott, a híres Beaujolais borvidék termése teljesen tönkrement.

Igazán jól mulatni

csak a Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak **október 6-án** tartandó nagy szüreti táncmulatásán lesz lehetséges.

Meghívókért forduljon a Farkas-u. 7. sz. alatti **Magánalkalmazottak Szövetségéhez.**

10-10 napra ítélték a nemzeti paraszt párti parasztokat, aki kfalujukban forradalmat rendeztek. A kolozsvári hadbíróóság előtt ma került tárgyalás alá hét biharmegyei paraszt pere. A parasztok május 9-ikén, tehát három napra a gyulafehérvári nagygyűlés után Gurány községben fellázdáltak Corb János bíró ellen, mert nem jelent meg Gyulafehérváron. A parasztok öszszegyűjtötték a falu népét, megrohmozták a községházat és a táblát a régi primám, Pule Joan házára szegezték, aki résztvett a gyulafehérvári nagygyűlésen. Súlyosabb jeleneteknek volt a tanúja Pietroasa község, ahol a parasztok fellázdáltak Lupescu erdő-

mérnök ellen és megtámadták az erdőmérnököt hivatalt. A parasztok szerint z erdőmérnök az erdőmunkás parasztoknak hónapok óta nem fizetett és hivatali szereplése a parasztság általános ellenszenvét hívta ki. Hasonló támadás érte Lungu Joan jegyzőt is, akit a parasztok védelmébe Hategan Emil dr. el a falut. A tárgyaláson kihallgatták az erdőmérnököt és a jegyzőt is, akik terhelően vallottak a hét vádlóra. A parasztok védelmét Hategan Emil dr. egyetemi tanár és dr. Stasescu látták el. A hadbíróóság egész délelőtt tartó tanácskozás után beigazoltak látta a parasztok ellen a lázadás vádját és az enyhítő körülmények betudásával egy kivételével, valamennyiüket tiznapi börtönbüntetésre ítélte.

Milyen feltételek mellett ad kölcsönt a külföld a bukaresti postalagazgatóság részére. Bukarestből jelentik: Hónapokkal ezelőtt már írtak róla a lapok, hogy a bukaresti postalagazgatóság a elefonhálózat kiépítésére kétszázmillió lej külföldi kölcsönt akar felvenni. A tárgyalásokat a külföldi pénzcsoportokkal Marinescu postavezérigazgató, a letéti pénztár és a pénzügy minisztérium megbízottjai folytatták. A kétszázmillió lejt a külföldi bankárok azzal a feltétellel hajlandók megadni, hogyha a kölcsönt a posta bevételeivel garantálják. Ez azt jelenti, hogy a posta központi pénztárában és igazgatóságában helyet fog kapni a külföldi tőkecsoport képviselője is. A kétszázmilliót hétszázalékos kamatra és progresszív törlesztési kvóta mellett adják. Bukaresti jelentések szerint a kölcsön első részlete legközelebb már megérkezik és abból elsősorban a bukaresti új telefonközpontot fogják megépíteni.

Egy régi bankcsalás a budapesti törvénytörés előtt. Budapestről jelentik: A törvénytörés megkezdte ma a Wiener Commerzialbank hűtlen kezelés büntetével vádolt igazgatói ügyének tárgyalását. Az igazgatókat, névszerint Baron Ottó, Márkus Sándor, Pogány Miklós, Sebestyén Richárd, Kosztolányi Imre igazgatókat, valamint Gál László, Baron Brumó és Lukács Nándor tőzsebizományosokat 144 bíncselekmény elkövetésével vádolják. A bizományosok és igazgatók üzletfelekként jártak el, napiár alatt vették és napiár alatt adták el az értékpapirokat és valutákat. A nyereséget a saját számlájukra írták, míg a veszteséggel a bankot terheltek meg. Az ügy hat évvel ezelőtt pattant ki. A bank óriási károkat szenvedett.

Lázadás egy lepra-táborban. Londonból jelentik: Cota Radia szumatrai városka mellett, a lepra-táborban, a betegek megtámadták az egészségügyi vizsgálóbizost és a kíséretre rendelt rendőrsztagot, amely kénytelen volt sorbuzet leadni. A betegek közül tizen meghaltak, ötven megsebesültek.

Újabb jelentések a repülés fellődéséről. Londonból jelentik: Az a légi forgalmi társaság, amelyik La Ciervától megvásárolta szélmalomrepülőgépnének modelljét és gvarntási jogát, most a találmányt továbbfejlesztési igyekszik. A társaság gvarának mérnökei most olyan repülőgép konstruálásán dolgoznak, amely szük helyről függélyes emelkedésre képes. Az új típus két utas számára készül. Ha ezzel a kísérleti géppel a felszállás megfelelően sikerül, a társaság utasszállító gépeket fog gvarantálni tizenkét utas részére. A nagy gépek a számítások szerint százharminc angol mérföld óránkénti sebességének kell lennie s a levegőbe emelkedéséhez nem kell több hely, mint mindössze nyolcvan négy-szögöl terület. — Bécsből jelentik: A Holland-India és Hollandia közötti közlekedő postarepülőjárat harmadik gépe ma repült át Középeurópa felett. A gép Amsterdamból indult s végcélja Holland-India. A gépen Prielwitz, Weg-

ner és Witscher holland pilóták foglaltak helyet s a tizenhatezer kilométeres utra harminc postászámban összesen több mint tizenháromezer levelet szállítanak. A postajárat előző két repülőgépe egy, illetve két héttel ezelőtt repült át Középeurópa felett. A gépek még nem érték el végcéljukat. A jelentések szerint egyik közel jár Bataviához, míg a másik a szinai császár birodalma felett repül.

Kötélpálya-közlekedés a házak fölött. Bécsből jelentik: Walmannsberger bécsi mérnök kötélpályákat épített. Átszálló-állomásokkal és szerteágazó hálózattal, ami által rendes közlekedési eszközvé vált a kötélutazás. Stuttgart városa máris elhatározta, hogy a földalatti vasut helyett, a város fölé, magas tornyok között, harminc méterrel a házak fölött, kötélpályákat építtet. Számolnak azzal, hogy Bécs követni fogja teljesen Stuttgart példáját.

Az Ujságíróklub megnyitása. A nyári kerthelyiségből téli helyiségébe felköltözködő ujságíróklub ünnepélyes megnyitása e hó 29-én, szombaton este fél 10 órai kezdettel lesz. A megnyitó alkalmával dr. Kepnichné Molnár Irma és még egy kiváló zongoraművész nő klasszikus zongoraszámmokkal szerepelnek, míg dr. Ligeti Ernő németországi utitapasztalatairól és a kölni sajtókiállítás élményeiről fog beszámolni. A megnyitót egy új, egészen restaurált s nagyszerűen berendezett ujságíróklubot fog a megjelenő tagok és vendégek elé tárni. Külön pelépődil ezutal egyáltalán nem lesz.

Erőszakot követett el beteg ellen egy püspökiúrdól orvos. Nagyváradról tudósítónk jelenti: A nagyváradai ügyészséghez dr. M. K. püspökiúrdól fiúrdóorvos ellen feljelentés érkezett, amelyben az ötven éven felül lévő orvost azzal vádolják, meg, hogy egy tizenhároméves, egészen fejletlen leányka ellen erőszakot követett el. A fiatal lány meg akarta vizsgálatni magát M-mel, ki azonban a vizsgálat helyett erőszakoskodni kezdett vele. A gyermekleány testén könnyebb sérülések mutatják a dulakodás nyomát és ennek alapján a nagyváradai ügyészség be is idézte a gyanúsítottat, akit a vizsgálóbíró kihallgatott. Az orvos tagadja a vádat, de az ügyészségénél tovább folyik ellene az eljárás.

Tüdőbetegek kérlenek ismertető füzetet a mindenesetben csodásan bevált Antiphytin, államilag engedélyezett tüdőbaj elleni gyógyszerrel. Díjmentesen küld az egvedüli készítő: Osváth-gyógyszertár Targu-Muresi.

Automobilos betörők garázdálkodnak Nagyváradon. Tudósítónk jelenti. Tegnap éjjel titokzatos automobil állt meg Cziller Imre nagyváradai nagykereskedő Alaki-uccai lakása előtt, a melyből több tolvaj szállott ki, akik a birtokukban lévő kapukulcs segítségével behatoltak a házba. A házbeltől észrevették a rablók látogatását, melyre el is voltak készülve, mert pár nap pal ezelőtt elveszett a ház kapukulcsa, aznap pedig több gyanus alak ólálkodott a ház körül. Dr. Kiss Jenő ügyvéd a ház egyik lakója, egyik kezében vaddászfegyverrel, másik kezében revolverrel fogadta a kapualjában a rablókat, akik meg sem kísérelve a támadást, a magas kőfalon keresztül ugorva autójukon elmenekültek. A rendőrség erőlyesen folytatja a nyomozást az automobilos betörők után.

Dr Mandel fordító Iroda Str. Ratiu (Kötő-u.) 3. Telefon 831. Román, angol, francia, német fordítások, levelek, kérvények, periratok, tudományos, irodalmi, műszaki cikkek stb. Másolások, sokszorosítások.

Gyermeknek egészség, anyának boldogság a Höfer hintőpor, krém, szappan

Minden az...
K...
Cluj-Kol...
Uj Kelet tu...
a kereskede...
nos számad...
irja elő köt...
beiktatást, n...
kal szemben...
leső erővel...
nyek között...
részere bizt...
A gazdas...
szerte egy a...
kiapar köré...
ségesnek ta...
csupán az e...
vállalatokat...
ben megtalá...
nem is rés...
járó oltalom...
A törvény...
irja elő anél...
la kitérnie. E...
hogy a meg...
nagyobb rés...
séből való...
hogy ezzel...
szemilyen...
gesnek, ann...
irja elő a t...
igen felszap...
zot" cégeket...
megszüntek...
Ez nek köv...
pár súlyosa...
tak is amer...

Vég...
Val...

szem a „M...
mában táma...
ismert, jón...
atur et alte...
biakban kö...
kelt Judovic...
Kereskedő...
gánnyei és...
dekelheti a...
engem a na...
katlanul br...
a félrevezet...
lásat kötele...
A kérdése...
tilosztály gy...
tartva, meg...
tak, bár m...
laztmányi t...
tásom legalá...
hapi cikk s...
indítok. A...
írásbeli bea...
Olcsnak ösz...
engem ért...
felt kapjak...
gositást meg...
társaim a v...
bekem kellő...
tatni.

A kapcsola...
illetve jogu...
valamint a...
gel szemben...
egyéb, min...
eladónak és...
szes többi, n...
cikkirő, va...
termelte ki...
sem a Sánd...
nak rendes...
volt semmif...
kapcsolatlan...
ban, azok m...
repem, befol...
ban szomor...
lakit ily ala...
meghurcolha...
tellen motiv...
Hogy eg...
alakítottam

Közgazdaság

Mindenkire kötelezővé teszi a cégbejegyzést az őszre várt új kereskedelmi törvény

(Cluj Kolozsvár, szeptember 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mint ismeretes, a kereskedelmi törvény csupán a nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknak írja elő kötelezően a cégbejegyzést, a többi magánvállalatoknál szemben ez a törvény nem bír kötelező erővel. A törvény minden körülmények között az összes bejegyzett cégek részére biztosítja a cégbejegyzési oltalmat.

A gazdasági fejlődés folytán világ-szerte úgy alakultak a viszonyok, hogy a kisipar körét meghaladó vállalatok szükségessé tartották cégük bejegyzését és csupán az egész kisipari és kereskedelmi vállalatokat nem lehetett a cégbejegyzésben megtalálni, amelyek természetesen nem is részesültek a cégbejegyzéssel járó oltalomban.

A törvény a bejegyzési kötelezettséget írja elő anélkül, hogy a kötelező törlésre is kitérne. Ennek következménye volt az, hogy a megszűnő, de bejegyzett cégek legnagyobb része elmulasztotta a cégbejegyzésből való törlés keresztülvételét. Mint-hogy ez a kapcsolatban a cégbejegyzés semmilyen revíziót nem tartott szükségessé, annál is inkább, mivel ezt nem írja elő a törvény, az évek hossza során igen felszaporodott azoknak a „bejegyzett” cégeknek a száma, amelyek bár megszűntek, de törölve még nincsenek. Ennek következményei egyébként egy pár súlyosabb visszaélésben mutatkoztak is amennyiben megtörtént, hogy

egyes megszűnt, bejegyzett, de még nem törölt cégek nevében bizonyos személyek arra való hivatkozással üzérkedtek, hogy a cég a törvényszéken is be van jelölve.

A kereskedelmi törvényt előkészítő bizottság eredeti tervezetében minden ipar-engedéllyel bíró vállalat részére kötelezővé akarja tenni a cégbejegyzési és a vele kapcsolatos megszűnés esetén esz-közlendő automatikus törlést.

Ezzel a paragrafussal párhuzamosan a kereskedelmi és iparkamrák utasítást kaptak, hogy készítsék elő a készülő törvény szerinti a cégbejegyzéseket. A kamarák első teendője természetesen az volt, hogy rendet teremtsenek a jelenlegi cégbejegyzésekben s a már bejegyzett cégeket az új törvény szerint előírt módon csoportosítsák, de főleg, hogy a megszűnt (már nem létező) bejegyzett cégeket hivatalból töröljék. Ezek a munkálatok egyébként még folyamatban vannak annál is inkább, mert az új kereskedelmi törvényt, amelynek egyik paragrafusa minden céget kivétel nélkül arra kötelez, hogy bejegyeztesse magát a cégbejegyzésen — már az ősz folyamán a parlament elé akarják terjeszteni.

Érdeklőt kiskereskedői és kisipari körökben csupán azt a kifogást emelik az új paragrafus ellen, hogy ez minden valószínűség szerint csak a meglévő és amugyis tulsulyos terheket fogja szaporítani.

Végeladás — van maradás

Amint a „Mai Világ” tegnapi számaiban támadja Judovics Lázár helybeli ismert, jónévű nagykereskedőt. A auditor et altera pars elve alapján alábbiakban közreadjuk a közvetlenül érdekeltekt Judovics Lázár nyilatkozatát:

Kereskedők, konkurens cégeknek magánügyei és üzleti versengésük nem érdekelheti a közvéleményt. Mivel azonban engem a nagy nyilvánosság előtt és szokatlanul brutális módon támadtak meg, a fölrvezetett közvéleménynek informálását kötelességemnek tartom.

A kérdéses Sfatul gyűlésre illetve a textilosztály gyűlése távollétemben lett meg tartva, meghallgatásom nélkül tárgyaltak, bár magam is Sfatul tag sőt választmányi tag vagyok és így meghallgatásom legalább ildomos lett volna. A hírlapi cikk írója ellen törvényes eljárást indított. A Sfatul elnökéhez mai napon írásbeli beadványt intéztem, azonnali ülésnek összehívását kértem, hogy az engem ért méltatlan támadásért elégtételt kapjak és a való helyzetről a felvilágosítást megadjam. Remélem, hogy hirtársaim a való helyzetnek ismeretében nekem kellő elégtételt fognak szolgáltatni.

A kapcsolat, mely a Weiss Elek céggel illetve jogutódjával Hoffmann Istvánnal valamint a volt Kapel és Balkányi céggel szemben részemről fennáll, nem egyéb, mint a hitelezőnek és adósnak, eladónak és vevőnek kapcsolata. Az összes többi, meszeszerű kommentárokat a cikkirő, vagy rosszakaróim fantáziája termelte ki. Nekem sem a Szenkovics, sem a Sándor Eds cégekhez sem azoknak rendes üzleti tevékenységéhez nem volt semmiféle közöm, azokkal semmi kapcsolatban nem álltam. Végeladásaimban, azok módozataiban a legkisebb szerepem, befolyásom nem volt soha. Valóban szomorú tünethet tartom, hogy valakit ily alaptalanul a sajtóban valaki meghurcolhasson, előttem teljesen érthetetlen motívumokból.

Hogy egyéni céget társas-céggé alakítottam át, ez nem szolgáltatható

okot hirtápi támadásokra, hisz a kötelezettségekért úgy én, mint az új cég felölők.

Még hangsúlyozni kívánom, hogy sem a Szenkovics, sem a Sándor-féle végeladásoknál az én áruimnak eladásáról szó sem lehet. A méltatlan támadást nem hagyom annyiban és elégtételt fogok magamnak szerezni.

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Péntek: I. Mímikri. II. Hawai trió. III. Szenes legény, szenes leány. (Operette.) IV. Hawai trió. (Napi bérlet 6. sz. B) Ssz. 37.)

Szombat délután 6-kor: Mesék az írógépről. (Operette-ujdonság. Nagyon olcsó mozihelyárakkal. Ssz. 38.)

Szombat este 9-kor: I. Bakterház. II. Hawai néger trió. III. Luc. (Ujdonság először.) IV. Hawai néger trió. (Napi bérlet 6 sz. C) Ssz. 39.)

Vasárnap fél 4-kor: Éva grófnő. (Operette-ujdonság. Karácsonyi Lilivel, Kondor Ibolyával, Sólyom Gyűzővel, Tompa Bélával, Ihász Aladárral. Mérsékelt helyárakkal. Ssz. 40.)

Vasárnap 7-kor: I. Buczkóné leánykérőben. II. Hawai néger trió. III. Szenes legény, szenes leány. IV. Hawai néger trió. (Bérletszünet. Ssz. 41.)

Vasárnap 9-kor: Régi nyár. (Operette-revü-ujdonság. Kondor Ibolyával. Bérletszünetben. Ssz. 42.)

Hétfő: I. Búbájtal. II. Hawai trió. III. Öregesen rangosan. IV. Hawai trió.

(A Hawai trió búcsúfözlése. Napi bérlet 7 sz. A). Ssz. 43.)

A műsorra tűzött összes előadások jegei előre válthatók d. e. 9-től 1-ig és délután 6 órától 9 óráig.

A színháziroda közleménye:

El sodort ember. Közeledik a nagy szenzáció napja: Október 2. Ezen a napon fogják bemutatni azt a filmet, amely diadalmas üstökösként száguld az egész világon keresztül: Az elsodort embert. Mióta az első filmet vetítették, nem volt még példa olyan sikerre, aminőt Az elsodort ember aratott. Az elsodort ember már nem is film, hanem legenda. Az elsodort embert a Paramount filmgyár készítette milliárdokat főlemesztő áldozatkészséggel. De viszont már eddig is milliárdokat jövedelmezett ez a film. A világ minden részében tapsoltak e film szépségeinek: Amerikában, Európában, Ázsiában, Afrikában és Ausztráliában. A magyar színházé a dicsőség, hogy ezt a grandiózus filmalkotást Romániában először mutathatja be. Még Bukarestben is csak Kolozsvár után fogják játszani Az elsodort embert. A legnagyobb mozi-színész Emil Jannings játsza Az elsodort ember főszerepét. Az elsodort embert a magyar színházban kedden október 2-án kezdik vetíteni. Minden nap négy előadás lesz: félhétkor, félhatkor, félhatkor és félhatkor. A félhétkor és félhatkor kezdődő előadások helyeirai olcsóbbak, mint az estiek.

Hawai táncosok a Magyar Színházban Ma este másodszor lépnek fel a Magyar Színházban a híres hawai énekesek és táncosok A tegnapi siker után még fokozódó érdeklődés várja a további fellépéseiket. Szombaton harmadszor, vasárnap (7 órákor) negyedszer, hétfőn ötöd-ször lépnek fel az exotikus vendégek s minden este új meg új egyfelvonásos darabokat is adnak színészeink.

Imperial, Agfa, Mimosa fényképezési cikkek és gépek Révész Ernő, T.-Mures

különlegesen berendezett képkeretező, aranyozó
Műhely. Óvák, keretek készítése minden műben. Szilágyi Mihály, Cluj, Str. Cs. kivit. Ison

Szülők iskolák tanítók

figyelmébe.

A legjobb képes héber ABC. Kapható az Uj Kelet könyvostályában — Cluj

Ara 45 lej

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.
GLUJ, PIATA UNIRII 7. sz. á m

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyutahehervár Marosvásárhely és Nagyváradon. — **Saját tőkét 85 millió lej.**

Affiliált intézetek: Tordaaranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsófehérvármegyei Takarékpénztár r.-t. Nagynyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kézszatoron, Szászrégenvidéki Takaré- és Hitel r.-t. Szászrégenben és népbank r.-t. B.-hunaydon. — Mindenbankügyletet legelőnyösebben végez. — Engedélyezett devizahely. Arurak árai vasut mellett.

Betéteket elfogad

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Állástkeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelleg levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Csöndes bérletársat keresek központban levő, csinos berendezésű irodamba. Magam csak 1-2 órát használnom naponta. — Cím a kiadóban.

Konfekciós, textiles kereskedőség azonnali belépésre állást keres. — Leveleket „Megtízható” jellegre a kiadóba kérek

Perfekt gyors-és gépiroót keresünk, ki az összes irodai teendőkben és könyvelésben járatos. Német-román nyelvet beszélők előnyben. Iparvállalat jellegre.

Nevelőt keresek 15-17 éves gyermekek részére. Ki Gero-mit Rischonimokkal korrekül bír tanítani, valamint polgári iskolák vizsgájára előkészíteni. Bizonyítvány másolatok, valamint fizetési igények megjelölésével írásbeli ajánlatok azonnal beküldendőek Brod Benec-hez Simleul-Silvaniei. 1116

Elsőrendű könyvkötő szakmunkásokat keres a Carlea Románeasca, Str. Dorobantilor 14-16.

Bécsbe és Csehszlovákiába utazom október közepén. Mindennemű megbízást rendkívül olcsón vállallok. Referenciákkal az Uj Kelet szerkesztőségére szolgálok. Megkereséseket „Bécs” jellegre a kiadóba.

Legujabb kivitelű **konyha-butorok részlet fizetésre** is kaphatók **Klein Dávid** asztalosműhelyben, — Cluj, Timár-u. 1. szám (Hítközsegi udvar)

A CLUJ **TACAMUL** ezüstáruháza **ezüstáruháza** készült minden darab ezüstből és disztárgy ezen gyárjellel van ellátva.

800-as finomság! Gyártmányaink minden jobb ékszerüzletben megrendelhetők. — Viszontaladónak: „TACAMUL” Ezüstáruháza, Cluj, Strada N. Iorga 11/A. Telefon 4-82. Sörgyűrcim: „Tocmai”

a házak almanysber-vákat épít-és szerte-rendes köz-kötélutazás. elhatározta. lyett, a vá-özött, har-ótt, közel-ákkal, azal-iesen Stutt-nyvitása. A helyiségebe ünnepéves embaton este A megnyitó Molnár Ir-zongoramül-raszámokkal Ernő né-ről és a eiről fog be-uj, egészen berendezett jelenő tagok ön pelépődil z. el betege et-s. Nagyvára-nagyváradí püspökfürdői s érkezett. felül lévő or-hogy egy tí-iletlen leány-rényletet kö-neg akarta n, ki azonban őszakoskodni ledny testén ák a dulakor-án a nagy-zte a gvanu-ó kihallgatott lat, de az vik ellene az k ismertető csodásan be-g engedélve-szerről. Díj-ili készítő: rgu-Muresi t garázdálkod sitónk jelenti. automobili ált áradí magyke-sa előtt, a ott ki, akik a ulcs segítsé- l. A házbellek mgatását, mely mert pár nap z kapukulcsa s alak óállko- Jenő ügyvéd k kezében va ezében revol-ában a rabló-elve a táma-resztül ugorva A rendőrség omozást az da Str. Ratiu Román, angol. levelek, kér-nánvos, író- b. Másolások.

A HANGOK SZIGETE

Írta: ROBERT LOUIS STEVENSON.

H. L. Stevenson skót származású angol író (1850—1894). Fiatal korában mérnök akart lenni, de gyöngye volt és beteges, — és így jegyző lett. Am nem soká, mert tüdőbaja miatt ultra kel, délre, exotikus országokba, ahonnan meglepő világosságu utalásokat küldt haza. Így lesz belőle író. Sok bolyongás után a legszebb helyen, amelyet minden látott tájak közül a legjobban szeretett, Samoa szigetén telepszik le. Egy napon azonban, negyvenkétéves korában egy európai hajó köt ki a szigeten s matrózai a nátház bacillussal hozzák. A benszülöttek, akik ugy szerették Stevensont, mint az atyjukat — legyekként hullnak s maga Stevenson is súlyosan megbetegszik. Elvesztí a hangját és hallását. Az energia azonban, mely él benne s az ömbicció, hogy megkezdett regényét befejezze, megtanultatja vele a siketné-mák abécéjét s így diktált némán. (A világirodalomnak ez az egyetlen könyve, mely tényről a némaságról született.) Végre azonban meggyógyul s Sydneybe utazik. A gőzhajón azonban egy londoni hölgy, foglalkozására utasítva, mindenáron megakarja interjúolni. A hajó egyik szellős helyén feltartóztatja s nem eresztí a karmából. Eredmény: Stevenson halálosan meghül. Az interjúba szérszerint belehal. Samoa szigetén temették et. Sirhalmára a benszülöttek díltattak emléket.

Stevensont csak legújabbban olvassa Európa. Tulajdonképen utódatinak, Kiplingnek és Jack Londonnak hatása jellemezte fel. Ő is a tenger költője és a Déli Szigeteké. Regényei, elbeszélései, utalásai telve fantasztikummal, misztikával. Kalandor, bócselő, lélekbuvár és humorista a legeredetesebb keverésben. Pár könyve magyarul is megjelent: így pl. a Kincsek szigete, Ottó, Dr. Jekyll és Mr Hyde csodálatos esete, s a Tranchard. Aki egyszer belekóstolt valamelyik művébe sohse felejtí el.

Keola elvette feleségül a molokai fehér ember, Kalamake leányát, Lehuát és felesége apjánál lakott. Az apjánál, ennél a profétánál nem volt még soha ravaszabb ember; olvasott a csillagokból és értett a holtak testéből, természetesen a gonosz szellemek segítségével, jóslani, sőt képes volt egyesgyedül a legmagasabb hegyek ormán járni, a démonok birodalmában, ahol csapdákat állított fel, hogy az elköltözöttek lelkeit összefogdossa.

Ezen körülményekből kifolyólag nem volt a havaji királyságban ember, akinek tanácsa után úgy sóvárogta volna, mint az ő tanácsai után. Óvatos emberek az ő tanácsai szerint vásároltak és adtak, házasodtak és rendezték az életüket. Maga a király is kétszer Konába hivatta, hogy felkultatassa vele Kamenamea kincseit. Nem is félték az egész országban senkitől sem úgy, mint tőle. EL-lensegei közül egyesek az ő ráolvasása révén mentek tönkre, másoknak meg az életét és testét varázsolta el és szórta zét ugyanígyra, hogy az emberek hiába kutattak azok csontjai után. Mindenfelé azt beszélték róla az emberek, hogy a régi hősök művészetével és képességeivel rendelkezik. Némelyek látták éjszakánta a hegyekben, ahogy szakadékról-szakadékra járt s látták a magas erdőkben bolyongani, amidőn termetével tulszárnyalta a fákat.

Es tényleg ez a Kalamake már külsőleg is nagyon különös volt. A molokaiak és mauiak legjobbjaiból származott s ennek ellenére fehérebb volt a bőre, mint az összes külföldieké. A haja színe a száraz fa színéhez hasonlított, szemei meg vörösek voltak és révelegek, úgy, hogy az a kifejezés: „vak, mint Kalamake, aki állít a holnaputánba”, közmondásos volt a szigeten.

Apósának erről a híreről és üzenelméről egyet-mást hallott Keola s meglehetősen szégyelte őket, a legtöbb dologról azonban nem tudott semmit. Viszont egy dolog nagyon elbusította. Kalamake az az ember volt, aki nem mulasztotta el sem evésnél, sem ivásnál, sem ruhavásárlás alkalmával a csengő, vadonatúj dollárokkal való fizetést. „Ragyog, mint Kalamake dollárjai” — s ez ismét közmondásszerű volt a nyolc szigeten. Mindazonáltal Kalamake se nem áruskodott, se nem termelt, még csak bérszolgáltatásokat sem teljesített, kivéve alkalmasszerű varázslásoknál, úgy, hogy a sok ezüstpénz eredete meglehetősen rejtelmessé lűnt az emberek előtt.

Történt egy napon, hogy Keola felesége, Kanuakakaiba, a sziget Lee felé eső oldalára ment látogatába, a férfiak pedig kint voltak a tengeren halászni. Keola lusta fickó volt, a verandán feküdt és azt nézte, hogy az öbölben a part felé mint csapódnak a hullámok s a madarak mint röpködnek a tájékozó tenger fölött, a fejében meg, mint mindig, az a gondolat járt, a ragyogó dollárokról. Mert ha az ágyban feküdt, azon csodálkozott, hogy miért van oly sok dollárja az apósának, s ha reggel felébredt, azt kérdezte magától, miért ujak azok a dollárok mindig s az egész dolog sohasem hagyta nyugton. Ezen a napon viszont úgy elgondolkozva, egy felfedezéséről lett bizonyossá. Ugyanis úgy tört előtte, mintha megtalálta volna azt a helyet, ahová Kalamake kincseit halmozza abban az elzárható iróasztalban a lakószobában, mely Kamehamea olajfestménye és Viktória királynő fényképe alatt áll, mert előző éjszaka alkalmával belenézni e rejtekbe s ume, a rejtekhely őrös volt! Ma viszont a gőzhajó megerkezésének a napja van s Kalaupana magasságából már látta a gőzhajó füstjét s csakhamar meg kellett érkezni a hajónak az egy hónapra szóló árukkal, a dzsinnel és egyéb delikatesszettekkel Kalamake számára.

— Ha ma ki tudja fizetni az árukat — gondolta Keola — akkor biztosan tudom, hogy ez az ember varázsló s hogy a dollárok már ördög zsebéből származnak.

Mialatt ezekre gondolt, hirtelen az apósa bukkant fel mögötte, meglehetősen haragosan.

— A gőzhajó jön most? — kérdezte.

— Igen — válaszolta Keola. Még megáll előbb Pelekununál és aztán gyenest idejön.

— Akkor nincs egyéb hátra, minthogy beavassalak. Keola — válaszolta Kalamake — nem találok jobbat erre a célra. Gyere be a házba.

Igy létek be mindakettlen a lakószobába, amely nagyon szépfekvésű volt, kitapétázva, olajfestményekkel, hirta-székekkel, európai stílus asztallal, kerevettel és egyéb darabokkal butorozva. Volt itt mindezekon kívül meg egy könyvszekrény is; az asztal közepén viszont egy családi biblia feküdt, a falnál pedig az elzárható iróasztal állt, úgy, hogy a berendezésből bárki arra következtethett, hogy a lakás jómódu ember tulajdona.

Kalamake meghagyta Keolának, hogy az ablakokat függönyözze be, ő maga pedig ezalatt az ajtókat zárta el s az iróasztal tebejt nyitotta ki. Az iróasztal fiókjából pár nyakláncot vett elő, amelyeken amulették és kagylók függöttek s azonkívül még egy kis csomó szárított haraszt, aszott falevél és egy kis zöld pálmaág.

— Az, amit most tenni fogok — szólalt meg Kalamake — tul van minden csodán. A régi emberek bölcsek voltak és csodálatos dolgokat tudtak felidézni. Többek között ezt is; az ő csodáik azonban éjjel a sötétben valósultak meg, ahogy illet a csodálatos dolgokhoz, kint a pusztában és a csillagok alatt. Ugyan-

azt azonban én itt a saját házamban fogom végbevezetni a nap nyitott szemei előtt.

Ezekkel a szavakkal a bibliát a kerevet párái alá dugta, úgy, hogy az egész eltűnt a párnák alatt. Az iróasztal előbbi fiókjából viszont egy terítőt vett elő, amely csodálatos finomán volt szövés s ráhalmozta a füveket, faleveleket s majd mindezeket beszórta homokkal, egy ragyogó ezüst kannából. Ezután ő és Keola nyakukba akasztották a nyakláncokat s a szőnyeg szembefekvő sarkain felállottak.

— Eljött az idő — mondta a boszorkánymester; ne félj!

S egyidejűleg meggyújtotta a füveket s a pálmaág levegőzése mellett elkezdett csöndesen maga elé mormolni. Kezdetben a világítás nagyon homályos volt a befüggönyözött ablakok következtében. A füvek azonban élénk fényben égtek s a lángok szembecsaptak Keolával és az egész szoba ragyogott a tűzről. A füst meg szállt, hogy Keola szédült; szemei elhomályosultak és Kalamake mormolásának zaja zümmögött a füleiben. Majd hirtelen megingott és megremegett a szőnyegen, váratlanabban, mintha vilámlás érte volna. Ugyanebben a pillanatban a szoba és a ház eltűntek s a lélegzet elállt Keola torkában. Szemei és a feje fölött a világosság hullámai csaptak össze s Keola kint volt a tengerparton a nap izzó verése alatt, miközben a part hullámverése tombolt; Keola és a varázsló azonban még mindig az előbbi szőnyegen állottak lélegzet nélkül, egymásba kapaszkodva.

— Mi volt ez? — kiáltott Keola, aki, miután ő volt a fiatalabb, először tért magához. — Ez a fájdalom olyan volt, mint a halál fájdalma.

— Mindég. — nyöszörgött Kalamake. Most már elmúlt.

— De az Isten szent nevére, hol vagyunk? — kérdezte Keola.

— Az nem tartozik a dologra, — válaszolta a varázsló. Miután itt vagyunk, el kell végeznünk a munkát, ami ki van tűzve számukra. Azalatt, míg a lélegzetem visszanyerem, uanj az erdő szegélyére s hozz egy bizonyos fa vagy bizonyos gyökér leveleiből, amelyek ott, ahogy látni fogod, tömegesen nőnek. Hozz mindegyikből egy tele márékkal, de nagyon siess, mert otthon kell lennünk, mielőtt a gőzhajó beérkezik és feltűnne az embereknek, ha nem volnánk jelen. S lélegzet után kapkodva, leült a homokba.

Keola pedig elindult a strand hosszában, mely villogó homokból és korallokból állt, különös csigákkal keverve és ezt gondolta szíveben:

— Honnan van az, hogy én nem ismerem ezt a strandot? de vissza fogok jönni, csigákat gyűjteni. — Előtte magas pálmák emelkedtek az ég felé s ezek a pálmák nem hasonlítottak a nyolc sziget pálmáéhoz, mert magasak, frissek, szépek és sudárak voltak s hullámos levegőzik aranyként emelkedtek ki a zöldből és Keola ezt gondolta szíveben:

— Milyen csodálatos, hogy ezt a ligetet még sohasem fedeztem fel. Eljövök ide még egyszer, ha meleg lesz aludni. — És arra gondolt: Milyen forróság lepett meg hirtelen. — Mert különben Havaiában tél volt és nagyon hűvös a nap. És tovább gondolta: Hol vannak a szürke hegyek és hol vannak a mély szakadékok, a függő erdők és a kerengő madarakkal? — És mennél többet gondolkozott, annál kevésbé tudta megállapítani, hogy a sziget melyik vidéken ereszkedett le.

A liget küszöbénél, ott, ahol az a strandot elérte, nőtt az a bizonyos fű, a fa azonban messze mögötte. Amidőn most Keola a fához közeledett, egy leányzó vett észre, akinek nem volt egyéb a testén, csak egy levelekből font deréköv.

— Nos, — gondolta Keola — az or-

szágnak ezen a részen az öltözködést nem veszik nagyon szigorúan. — S abban a huszembben, hogy a leány meglátja és elmenekül, megállt. S amidőn látta, hogy a leány még mindig maga elé néz, tovább állt ő is és egy dallamot dudolt. Az énekszóra azonban a leány felugrott. Arca hamuszürke volt; ide-oda tekintgetett s rémülétemben nyitva maradt a szája. A különös azonban az volt, hogy a szemével nem Keolára nézett.

— Jó napot — mondta Keola — ne félj! Nem foglak megenni! — S alig mondta ki ezeket a szavakat, amidőn a leány eltűnt a bokrok között.

— Micsoda különleges viselkedés, — gondolta Keola és anélkül, hogy megfontolta volna, a leány után futott.

Futás közben a leány szakadatlanul olyan szavakat mormolt, amelyek egy olyan nyelvbe tartoztak, amely nem volt használatos Havaiában. Egyes kifejezések azonban hasonlítottak s így értelme meg Keola, hogy amit a leány mondott, az tulajdonképen másoknak szólt. S tényleg, Keola csakhamar embereket látott futni. Férfiakat, asszonyokat és gyermekeket, akik mind oly össze-vissza gyorsasággal szaladgáltak, mint azok, akik tűz elől menekülnek. Erre viszont Keola rettent meg s a füvet és faleveleket magához véve, visszatért Kalamakehez és elmesélte neki, mi történt vele.

— Ne törődj ezekkel, — válaszolt a varázsló. — Mi most a varázsszóköz segítségével világos nappal láthatatlanul sétálni megyünk. Közben azonban, mivel meghallhatnak az emberek, jó lesz, ha olyan halkán beszél, ahogy én. Egy kő segítségével kört rajzolt a szőnyeg körül, a faleveleket pedig a szőnyeg közepére helyezte.

— A te feadtod az lesz — mondta Kalamake. — hogy a falevelek tovább égjenek s hogy a tüzet lassan tápláld. Mialatt a falevelek fellángolnak, (ami csak egy rövid pillanatig tart), addig én az én munkámmal foglalkoskodom; majd mielőtt a hamu megfekedne, ugyanaz a hatalom, aki idehozott bennünket, ugyanaz ismét el fog szállítani. Most pedig tartsd készen a gyufát és vigyázz, hogy idejében hívj engem, nehogy a lángok kialudjanak s így vissza kelljen maradnunk.

Mihelyt a falevelek tüzet fogtak, a varázsló, mint egy szarvas, kiugrott a körből s ahhoz a vadaskutyához hasonlóan, amelyik furdótt, a strand hosszában kezdett el futni. Futás közben állandóan lehajolt és kagylókat kapkodott fel a földről s Keolának úgy tűnt, hogy ezek a kagylók csillogtak, mialatt Kalamake felkapkodta őket. A falevelek tiszta lánggal égtek s csakhamar elfogyasztotta őket. S már csak egy marékra volt hátra s a varázsló még mindig szaladt és hajlongott a messze távolban.

— Vissza! — kiáltotta Keola. Vissza! A levelek már majdnem elégték.

Ezekre a szavakra Kalamake megfordult és ha az előbb szaladt, úgy most röptült. Am ha még oly gyorsan röptült is, a levelek még gyorsabban égtek. S már a lángok majdnem kialudtak, amidőn Kalamake egy hatalmas ugrással a szőnyegen termelt. Ugrásának szele következtében kialudt a láng s ugyanebben a pillanatban a strand, a nap és a tenger eltűntek és ismét az elsötétített lakószoba derengésében állottak, elvakítva, s szőnyegen meg kettőjük között egy nagy rakás csillogó dollár feküdt. Keola az ablakhoz rohant s a gőzhajót pillantva meg, mely szorosan az öböl partjához simulva ringott a vízen.

Ugyanezen éjszaka Kalamake magához vette vejét és öt dollárt nyomott a kezébe.

— Keola, — mondta Kalamake, — ha te okos ember vagy, akkor abban a huszembben kell, hogy élj, hogy ma délután elaludtál a verandán és álmodtál. Én ugyanis kevésszavú ember vagyok, s megszoktam olyan embereket tudni társaimul, akiknek rövid az emlékezőtehetségük.

(Folyt. köv.)